

SKAMENENÝ PALEOGÉNNY KRAB

Rozmanitosť morských živočíchov éry starších treťohôr na hornom Ponitří dokumentujú fosílna spoločenstvá dierkavcov, koralov, lastúrníkov, ulitníkov, machoviek, hubiek a ježoviek z vrstiev bojnického paleogénu. Skameneliny organizmov, ktoré pred 40 miliónmi rokov obývali plytké tropické teritoriálne more, tvoria základ zbierky bezstavovcov múzea.

K vzácnym nálezom paleontologickej zbierky treťohorných morských bezstavovcov patrí skamenený krab z kúpeľov Bojnice. Jediný exemplár fosílného kôrovca *Lophoranina marestiana* (König, 1825) pochádza z usadenín borovského súvrstvia vnútrokarpatského paleogénu.

Bojnický krab rodu *Lophoranina marestiana* utopený vo vápenatom pieskovi

Zástupcovia desaťnožcov prislúchajúci kmeňu článkonožcov majú za sebou bohatú evolučnú históriu siahajúcu až do obdobia druhohôr. Výskyt skamenených krabov je v porovnaní s inými skupinami bezstavovcov pomerne zriedkavý. Z kôrovcov sa vo fosílnom stave najčastejšie zachovávajú len silne kalcifikované časti vonkajšej kostry reprezentované

Krab *Ranina ranina* je jediný známy súčasný zástupca čeľade *Raninidae*

klepetami a karapaxom. V prípade bojnického eocénneho kraba rodu *Lophoranina* sa uchoval fragment výrazne skulpturovaného chrbtového panciera s klepietkami. „Výzdoba panciera tvorená zvyškami priečných trnitých líšt je hlavným diagnostickým znakom čeľade *Raninidae*, do ktorej patrí i bojnický krab. Vyhynutí zástupcovia rodu *Lophoranina* dosiahli svoju najväčšiu rozmanitosť (až 25 druhov) počas eocénu. Prispeli k tomu zrejme ideálne podmienky klímy panujúce na planéte v tejto fáze starších treťohôr a existencia prehistorického oceánu Tethys, cez ktorý sa desaťnožce šírili z oblasti južného Mexika až do dnešnej Európy.

Súčasný príbuzný krab druhu *Ranina ranina* (Lamarck, 1801) je jediný známy žijúci zástupca starej čeľade *Raninidae*, do ktorej patrí aj fosílny rod *Lophoranina*. Primitívny krab s nezvyčajne štíhlym pancierom, tvarom pripomínajúcim žabu, sa bežne nazýva „žabí krab“. Ďalšou z vecí, ktorá robí tento druh jedinečným je, že sa nepohybuje do strán, ale smerom dopredu a dozadu. Na maskovanie a ochranu používa zosilnené predné končatiny – klepetá, pomocou ktorých sa zahrabáva v piesčitom sedimente, kde čaká na svoju korisť. Primárnou potravou kraba *Ranina* sú však pozostatky mŕtvych morských živočíchov. Zástupcovia druhu *Ranina ranina* žijú v súčasnosti v tropických a subtropických vodách Tichého a Indického oceánu, v hĺbke od 10 do 100 metrov. V mnohých oblastiach sú tieto kraby, s dĺžkou do 15 centimetrov a váhou do 900 gramov, gurmánskou pochúťkou.